

La mutilació de la nostra història

Maties Solé Maseres

Una de les premisses de la societat actual, també promulgades per la UNESCO, és la de fer compatible el respecte del passat històric amb l'evolució moderna. Qui no respecta el seu passat, perd la identitat del seu futur.

La nostra societat, concretament la catalana, en els darrers anys i des de la recuperació de les seves seculars institucions, no ha copat del tot aquest repte, per manca de sensibilitat de persones i estaments oficials responsables.

Un exemple el tenim en les grans obres d'infraestructura realitzades últimament a la Conca. Primer la construcció de l'autopista A2 (als anys setanta). Segon, el desviament a Montblanc de la N-240 (any 2001). I, actualment, el traçat del TAV (l'Íren d'Alta Velocitat). A banda de mutilar el paisatge peculiar de la Conca, també han destruït part de la nostra història, forjada pels nostres avantpassats des de la prehistòria fins als nostres dies.

Pregunta: Com és possible que en la construcció de l'autopista i del TAV a l'espai del territori que va des del coll de Tarrés fins a l'estret de la Riba i el coll de Cabra no s'hagi portat a terme ni una sola excavació arqueològica, quan tota aquesta zona està plena d'assentaments humans antics?

Resposta: Per una manca de previsió, prèvia a qual-

sevol de les grans actuacions, com les esmentades.

La llei de Patrimoni Cultural, tant a nivell nacional com a nivell autonòmic (Generalitat de Catalunya) específica de manera clara la protecció i l'estudi dels béns culturals —jaciments arqueològics— prèvis a qualsevol obra que afecti el sòl, i obliga a què prèviament es

realitzi un estudi arqueològic (i també d'impacte mediambiental).

A la realitat el que passa és que no es disposa de la documentació necessària i prèvia, com és la carta arqueològica real i actualitzada de cada zona. El Servei d'Arqueologia de la Generalitat hauria de tenir i facilitar aquests estudis prèvis.

A dalt, la cabana doble de Can Magre poc abans de la seva sentència de mort. A baix, cabana de la Plana d'Anguera, al camí del Pinetell, que es podia haver salvat perquè no es trobava en el traçat del TAV.

Vista des de l'estret de la Riba, abans de l'inici de les obres del TAV. En primer terme, la cabana avui desapareguda per efectes del gran abocador situat a l'entrada del túnel, i un detall de la seva porta.

En les obres de l'autopista A2 i del TAV, per citar les dues més importants realitzades, el Servei d'Arqueologia va facilitar a les empreses constructores, concretament als arqueòlegs encarregats dels treballs en aquestes empreses, una mini carta arqueològica de la Conca (encarregada fa més de vint anys i del tot incompleta i no actualitzada). Per contra, la Generalitat no s'ha molestat a preguntar ni informar-se de si el Museu Comarcal de la Conca de Barberà —dispositari d'aquests béns culturals, tal com estableix la llei del Patrimoni Català— disposa de noves dades i si-

tuació de nous jaciments. Només a títol orientatiu, podem dir que el Museu Comarcal té localitzats prop de quaranta jaciments d'època iberoromana, mentre que a la carta arqueològica de la Generalitat aquests no arriben a la dotzena, i això només quan a la zona de les valls dels rius Francolí i Anguera, a banda de la zona de Santa Coloma.

Per agreujar el problema, la majoria d'arqueòlegs encarregats dels estudis arqueològics, tant els de les obres de l'autopista com de les del TAV, són de fora i per tant desconixedors del patrimoni de la Conca.

L'altre problema és el de la supervisió d'aquests estudis, que obligatòriament ha de fer el Servei d'Arqueologia de la Generalitat a través dels Serveis Territorials de Tarragona, i determinar l'adequada professionalitat dels arqueòlegs que porten a terme els obligats estudis i que aquests siguin realment efectius.

Pel que fa a les obres del TAV, la gran dificultat ha estat el gran nombre d'empreses que s'han repartit els trams del nou traçat a la Conca. Només en el tram que va des de Can Magre fins a l'estret de la Riba l'arqueòleg encarregat es va posar personalment en contacte amb el Museu i, sobretot, per l'afectació d'algunes cabanes de pedra seca que el Museu tenia interès en salvar. De la resta dels trams, ni tan sols coneixem els arqueòlegs ni si realment van fer cap estudi.

Resultat: La resposta a la pregunta que feïem al començament és que des del coll de Tarrés fins a l'estret de la Riba no hi ha res (??) d'interès. Per aquest motiu, les obres no han sofert cap retard per culpa de l'arqueologia i ara ja estan acabades sense problemes, que és allò que realment preocupava a les empreses constructores, i potser també al Servei d'Arqueologia!

De la trista realitat, el que sí que podem certificar és que s'han destruït cinc cabanes de pedra seca (per la seva evidència): una al camí del Pinetell, una altra doble a la partida de Can Magre (únic exemplar que d'aquestes singulars característiques teníem al terme) i dues més prop de l'estret de la Riba, a l'antic terme de Lilla. A més també ni ha hagut que han quedat mal-

parades per la proximitat de les obres. També cal denunciar la possible destrucció de jaciments afectats per nombrosos abocadors i per camins oberts durant les obres, jaciments aquests que no es troben marcats en el projecte original i que no s'han incorporat a l'estudi arqueològic com era de llei.

Una d'aquestes zones il·legals és al coll de Noguera, tocant el pont del riu Anguera de la carretera de Prenafeta. S'hi ha explanat una vinya per construir-hi una nau de l'empresa constructora d'aquest tram del TAV que ha destruït un assentament tardoromà, vil·la romana molt rica en materials, dels quals el Museu en conserva una bona mostra.

També s'han fet extraccions de graves, per part de la mateixa empresa, a la vora dels Molins de la Vila, prop de la zona on es va localitzar l'antic emplaçament de Vila-salva, també sense cap control.

En el cas de les cabanes de pedra seca, els intents del Museu per conservar-les també han estat infructuosos, ja que l'empresa constructora es basava en el fet que la Generalitat no considera aquestes construccions com a susceptibles de ser protegides. Com sempre, poques complicacions i fets consumats: les barraques ja no hi són. Com sempre, s'arriba tard per salvar la cultura.

És per això que, actualment, un equip format per membres del Museu està fent un inventari d'aquestes construccions i, a més a més, dels pous de gel i dels forns de calç, perquè l'Ajuntament els declari BCIL (Bé Cultural d'Interès Local). D'aquesta manera, en el futur es podrien salvar aquestes manifestacions i aconse-

guiríem que la paulatina mutilació de la nostra història fos menys agressiva del que ho ha estat fins ara.

A dalt, nau industrial de l'empresa constructora que ha destruït una vil·la romana. Sota, materials procedents de la mateixa, custodiats al Museu. Al costat, extracció de graves sense control arqueològic a la prolongació del jaciment dels Molins de la Vila, on l'any 1999 es va localitzar l'antic emplaçament de Vila-salva.

